

BIBLIOTEKA

85H-31

K 91

Vath Koreshi

ULKU dhe UILLI

roman

Onufri

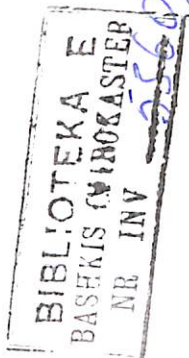
85H-31

K 91

Vath Koreshi

Ulku dhe Uilli

roman

Onufri

PËRMBAJTJA

HYMJE	9
LIBRI I PARË	11
LIBRI I DYTË	32
LIBRI I TRETË	54
LIBRI I KATËRT	74
LIBRI I PESTË	98
LIBRI I GJASHTË	117

HYMJE

Këte që kam nis me shkruë, o ju që u bekoftë Zoti, ma ka thanë një nga Apripa e Epërme, një vendas nga ajo krahinë matanë malit të Karmeljesë, të cillën na e ka nda nga familja e kërshtenë me të gjashtë copë katundet që ka, Bojrogu me gardhin e faltoreve të veta. Atje po i thoshnin ujkut ulk dhe yllit uill. Asht m'u ngjeth kjo çka kam dëgjue në një kuvend që u ba në manastirin e Shëndërtarit e që unë deri më sot s'kam mund me e hedh në letër. Ka qenë koha kur ipeshkvi ynë bani një plan për me i vu ledh gjendjes së mjerueshme të besimit dhe hymjes në votrat tona të egërsimit të jetës e të zakonevet të mbrapshta. Si vizitoi kishat e ipeshkvive sufragane të jurisdikcionit të tij, lanë pas doresh prej shumë kohësh, ai mblodhi kuvendin kishtar në manastirin e Shëndërtarit në Mat (apud manasterium S. Trinitatis de Emathia), ku përveç një shumice klerikësh, morën pjesë paria e vendit dhe një mori e panumërt populli (...ac presentibus nobilitus et plebis innumeris). Në atë sinodë asht folë për rregullat, ose "Constitutiones", që përmbaheshin në aktet e atij kuvendi e që në pjesën ma të madhe silleshin rreth sakramenteve. Aty flitej pikë së pari për pastrimin e petkut

të priftit, për ruajtjen e sakramentit dhe për vojin e fundit, duke mbajtur bagmin të paprishun. Tuj e ndalue hymjen në kishë t'atyne që nuk ishin rrëfye qysh prej një viti, rregullohej rrëfimi bashkë me formulën e absolucionit. Nuk u jepej absolucioni burrave që thyenin kunorën ose mbanin konkubina, martesat e dyta, "secunde nuptie", u ndaluen... Tuj marr shkas nga gjithë çka po thuhej në atë kuvend, më asht afrue i s'Apripës së Epërme, një marrak e zhalakan ma mirë me thanë, por fort i qutë e fjalëmatun. Ai ma tregoi këtë histori, që qe ku po mundohem me e vu në rend edhe për ju, o të mirtë e Zotit, tuj ju lut që t'm'i falni lajthitjet e mendjes seme prej plaku. Paçi bekimin e Tynëzot!

*Lazër Pali në famulli të Mërturit,
16 kallnuer 1462.*

LIBRI I PARË

KAPITULLI I PARË

Po e nis, o të uruom, me një famullitar që e qujshin munshinjur Agushtini. Ky mrrolak e rrezikzi u ba shkas të dilnin në shesh ca gjana të fshehta e ca paudhni që, për besë të Zotit, nuk janë fort të kollajshme me u shkruë. Ka ndodhë një ngatresë, një grua e ka ngatruë munshinjur Agushtinin dhe e ka marrë për të vëllanë e tij, munshinjur Bdekun. Puna asht ndërlikë e gjithshkafja asht ba lamsh. Ajo, o të mirë e o të dashun, ka kujtue se po i rrëfehej Bdekut në kishë, por ka qenë atje Agushtini në vend të tij e kështu ai ka mësue nga goja e saj ca gjana që s'kishte dashë me ia zanë veshi.

KAPITULLI I DYTË

Munshinjur Agushtini me munshinjur Bdekun ngjanin si dy pika uji me njëni tjetrin. Ishin të dy

famullitarë, të dy vëllazën dhe të dy shërbenin në dy famullitë e asaj krahine. Kështu, o të mirë, zuni fill ajo qerthullane dhe kështu munshinjur Agushtini u gjend në ca befasi që nuk i merrte dot me mend. Ka qenë një ditë kur atij i ishte dashtë të merrte rrugën e malit përpjetë e të ngjitej nëpër ca ferrecka dhe nëpër ca mëzhdakrra për të dalë tek kisha e Shndusë. Qëllimi ka qenë t'i thoshte të vëllait, famullitar Bdekut, domethënë munshinjur Bdekut, siç u thoshin meshtarëve në ato anë, se data atë ditë nuk ishte 24 qershor, siç e dinin ata sipas një kalendari që ruhej që nga koha e famullitar Aurrelit, por 29. Ia kishte thënë këtë famullitari i Ureshës, që kthehej nga ipeshkvia dhe munshinjur Agushtini qe trandur! Qysh ishte 29, kur ata e dinin 24?! Shurbesat dhe festat fetare qenë bërë çorap. Po vinte dita e t'Lumnuemes dhe ai bashkë me munshinjur Bdekun duhej të rregullonin shumë gjana.

KAPITULLI I TRETË

Është nisë munshinjur Agushtini atë ditë, o ju që u bekoftë Zoti, po kur ka dalë në krye të shtegut të kishës, ka parë atje, nën hijen e ilqeve, atë grua ngucakeqe, e cila rrinte në këmbë dhe shikonte nga ai. E quanin Luçie. Munshinjur Agushtini ndjeu zemrën që i rrahu dhe deshi ta yshtë tundimin që pati. As dyzetë vjeçe, e kolme dhe e bëshme, ajo të dehte si me aromë dalldisëse. Munshinjur Agushtini ndërroi rrugë dhe mori për nga muret e kishës. Me demek se donte të ecte nën hijen e tyre, por në të

vërtetë deshi t'i ruhej asaj së hazdisure që dukej si e lajthitur atë ditë. E paburrë, për të thonin e ç'nuk thonin, ndonëse munshinjur Agushtini nuk u besonte të gjithave. Kur vinte në kishë, i qe dukur e urtë dhe e ndrojtur, sidoqë e bukur dhe me një shikim që të trazonte. Por atë ditë sikur i kishte plasur cipa. Sapo munshinjuri hyri në shtegun e oborrit, Luçija vuri duart në bel dhe, me një zë tejet shpotitës, i thirri:

- Rrens!

Munshinjuri kishte ngrirë. Një gazadritë të mrrolur që kishte parë në sytë e saj e kishte habitur. Nuk i besohej, o paçi dritën e Zotit, që një grua ta shihte ashtu! E kishte kërrusur shpinën dhe kishte bërë më tej, por Luçija nuk i ishte ndarë. I kishte thirrur përsëri "Rrens!" dhe këtë rradhë në mënyrë edhe më shpotitëse.

Atëherë munshinjur Agushtinit i kishte vetuar si rrufeja diçka nëpër mend! Ai tha se ajo grua nuk i drejtohej atij me atë fjalë, por Bdekur. Ishte mëse i sigurtë tani se e kishte gjetur që ajo e ngatërronte. Shumëkush i ngatërronin ata. O Perëndi, kishte thënë me vete munshinjur Agushtini, ajo më ngatërron me Bdekur!

KAPITULLI I KATËRT

S'mbahet mend se si kishin rrjedhur ngjarjet më pastaj. Ajo kishte hyrë në kishë prapa tij mospërfillëse e zemërake, pastaj kishte shkuar tek një bankinë e kishte nisur të lutej, pastaj e kishte lënë lutjen dhe, e skuqur dhe e ndezur flakë, i kishte thirrur përsëri

“Rrens!”. Pastaj kishte nisur të qajë, duke e sharë e duke e mallkuar, pastaj i kishte thënë se donte të rrëfehej.

- Dua të rrëfhem, o shpirt i zi si djalli,- i kishte thënë.

Munshinjur Agushtini kishte shkuar në rrëfimore dhe ajo i ishte rrëfyer atij në vend të Bdekut. Më dëgjion o Bdek, o mëkatar? - i kishte thënë.- Dua të rrëfhem tek ty. E kam menduar prej kohësh, por sot dëshirën e kam të madhe. Përse nuk më erdhe mbrëmë? Nuk kam qenë kurrë kaq e poshtëruar, doja të më ngushëlloje, por ti je mërziur me mua. Më le gjithë natën duke pritur, gjithë natën me sytë nga rruga, po ti kushedi se tek cila ke qenë. Ndoshta tek Rexhina, ndoshta ke qenë edhe tek Domenika. I poshtër dhe zemërzi si djalli! Mos m’i vër re lotët, nuk ndjej asnjë keqardhje në shpirt për ty, ndjej veç urrejtje! Ah, veç urrejtje, urrejtje... Por ja, po më dridhet buza. Jam e dobët, mallkoj veten tani që të mallkova ty, sepse ta dish, s’ka grua të të dojë kaq sa të dua unë. Asnjë grua tjetër s’mund të të dojë kaq marrëzisht. Pres me ditë e pres me net që të jemi bashkë në një shtrat dhe kur më vjen, kur fus kokën në gjoksin tënd dhe kur më tëh me atë era myshk që mban, atëherë bëhem si e marrë nga lumturia. Nuk e di ç’magji më ke bërë me sytë dhe me zërin tënd, nuk e di përse më drithërohet trupi kur mendoj për ty. Eja sonte, do të vdes po nuk erdhe, si qiri do të tretem...

KAPITULLI I PESTË

I kishte ikur fiqiri dhe e kishte pushtuar tmerri nga këto fjalë munshinjur Agushtinin e ngratë!

Kur kishte ikur Luçija, ai kishte ndjerë se i villej. Kishte dalë prapa kishës dhe atje kishte nxjerrë vrer jeshil. Pastaj kishte hedhur vështrimin rreth e rreth. Zot, si ishte bërë ai vend! Njerëzit ishin prishur. I shëtiti sytë nëpër kurrizet e maleve të zhveshur, nëpër grykat e thella që çanin shkëmbenjtë dhe tha se po shkatërrohej e po prishej gjithçka. Jetojmë në kohë të errëta, tha, gjersa një munshinjur si imvëlla Bdeku merret me fajni të tilla! Zot, si nuk e ka frikën e ndëshkimit?! Si mund të jetë njeri yti një horr e një pusht si ai?!

KAPITULLI I GJASHTË

Bdekun e kishte gjetur në shtëpi. Ai kishte ardhë aty që në atë kohë që munshinjur Agushtini pat marrë rrugën për t'u ngjitur tek famullia në mal. Qe e hënë (sipas kalendarit të tyre, sigurisht) dhe të hënave ata mblidheshin me njëri tjetrin. Munshinjur Bdeku vinte nga famullia e Shndreut, kurse munshinjur Agushtini nga e Shndout. Puqeshin në shtëpinë e vjetër të atënisë që ishte në zgripin e një shkëmbi dhe buzë një përroi të rrëmbyeshëm. Munshinjur Agushtini e gjeti munshinjur Bdekun të shtruar rehat në çardak dhe ishte aq indiferent sa nuk shfaqti asnjë interes që ai po i shkonte vrulltazi. Zonja Hura po milte dhitë dhe dukej kurrizi i saj tek dera e vathës.

- Satana! - i shfryu munshinjur Agushtini